

Købmand og overformynder Peter Elisæus Diges familiegravsted

Bevaringsværdigt gravsted

Peter Elisæus Dige (21. februar 1807-16. september 1859) var købmand i Brogården på Østertorv i Skive fra 1831 til sin død i 1859.

Hans far, snedker Peder Pedersen Kronborgdige købte den 11. marts 1811 købmandsgården ved Skive Å med tilhørende have og tømmerplads af købmand P.M. Woetmann.

I Brogården fortsatte Peder Dige sin snedkerforretning, men drev ved siden af sit håndværk også købmandshandel, brændevinsbrænding og værtshushold, samt et ret omfattende landbrug og husdyrhold og sidst, men ikke mindst, en tømmerhandel.

En købmandsgård som den, Peder Dige overtog i 1811, havde ikke meget lighed med nutidens købmands- eller kolonialforretninger. I 1735 beskrives varesortimentet hos Skivekøbmændene således: de solgte grovvarer, som landboerne behøvede: Tømmer, jern, hør, hamp (til reb), salt, tjære og humle (til ølbrygning), og de opkøbte landboernes produkter: korn, smør, flæsk, huder, voks, talg og solgte dem videre til købmændene i Ålborg og København eller direkte til udlandet. Hertil kom, at nogle købmænd også drev kolonialhandel med vin og isenkram. Denne beskrivelse gjaldt stadig, da Dige rykkede ind i Brogården – først i 1840 begyndte specialiseringen af handelen i Skive med åbningen af den første manufakturforretning. En vigtig indtægtskilde for Skivekøbmændene var brændevinsbrænderi og krohold, som Peder Dige også drev.

Peder Dige døde kun 49 år gammel i 1824, men hans hustru, ”Madam Dige” (f. Marie Buemann i Viborg), fortsatte forretningen, indtil deres søn, Peter Elisæus Dige, i 1831 var blevet så gammel, at han kunne overtage det hele. Inden overtagelsen havde Peter Elisæus Dige i syv år været krambodssvend og handelsbetjent (kommis) hos købmand Røse i Århus.

På tidspunktet, da P.E. Dige overtog Brogården, var Skive-købmændenes største salgsartikler tømmer og jern. Tømmeret var en gammelkendt vare, men jernet – og senere kullene – kom til at spille en større rolle, efterhånden som maskinteknikken vandt frem. Kolonialvarerne fyldte ikke meget i omsætningen, men der blev solgt en del humle til hjemmebrygning af øl og salt til hjemmeslagtning. Manufakturvarerne var på vej ud af købmandsforretningerne og over til de nye manufakturhandlere.

Meget handel foregik i form af handel med naturalier. Købmanden aftog først og fremmest bøndernes korn, men opkøbte også smør, flæsk, huder og skind, uld og voks m.m. Kornet blev solgt til England, Holland og Hamburg, ulden til Norge, flæsket og smørret til England, og huder og skind til København og Hamburg. Som sin far var P.E. Dige medejer af et sejlskib – jagten Caroline Henriette (16½ kommercelaster) – hvori han i 1839 købte en tredjepart.

P.E. Dige drev forretning i en opgangstid, og indtægterne blev bl.a. anvendt til udvidelser af Brogården. I 1847 beskrives den firlængede gård således: Et forhus på 26 fag med lejlighed og butik, et vesterhus på 15 fag med køkken, bryggers, mælkekammer, malkammer og kostald, et nordhus på 26 fag med stald, vognport og pakhus og et østerhus på 15 fag med lade tærskelo og pakhus. Hertil kommer en nybygning (opført i 1839) på 6 fag, der i stueetagen rummede et ”dampbrænderi” – et moderne brændevinsbrænderi med en jerdampkedel, brændevinstøj m.m. og på loftet over dampkedelen en malkølle til fremstilling af malt til ølbrygning.

Umiddelbart efter overtagelsen af Brogården blev P.E. Dige i januar 1832 ejer af de tre broer over Skive Å. I afgift modtog han 120 tønder brobyg fra beboerne i Salling om året mod til gengæld at vedligeholde broerne. Han havde også ret til at opkræve passagepenge af alle, der ikke var

hjemmehørende i Salling - en skilling af hver ridende og to skilling af hver kørende, der passerede broerne. Til opkrævningen byggede han i 1843 et lille brohus ved siden af acciseboden (Østertorv 9, nedrevet ca. 1958). Efter hans død i 1859 solgte arvingerne broerne til Viborg Amtsråd, der gjorde det gratis at passere broerne.

P.E. Dige var ikke bange for at tage nye handelsmetoder i brug. Han var en ikke sjælden gæst i annoncespalterne i "Den Viborg Samler" (senere Viborg Stiftstidende) – f.eks. i 1838: "Den for sin godhed bekendte, strandede portvin fås for 5 mk. flasken hos P.E. Dige i Skive" – og i 1850'erne annoncerede han med have- og blomsterfrø, kløverfrø, timote og fløjlsgræsfrø.

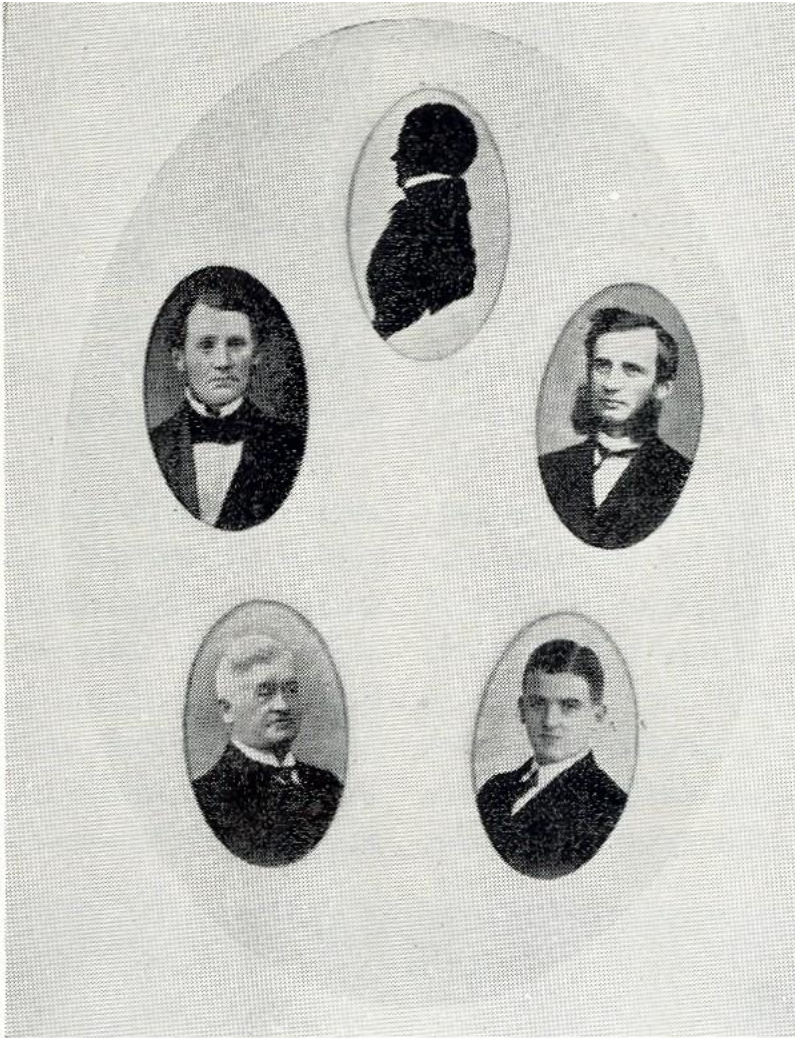
Dige fik flere offentlige hverv. Han var overformynder (bestyrer af umyndiges midler) i Skive og medlem af kommunalbestyrelsen i Skive fra 1848-1853 – i 1852 var han muligvis formand for kommunalbestyrelsen.

Peter Elisæus Dige var gift to gange. I 1830 han blev gift med Gjertrud Marie Svindt, en datter af købmand Didrik Svindt og Ingeborg Rønberg, en slægtning til de tidligere ejere af Brogården, Ole og Peder Rønberg. Peter Elisæus Dige og Gjertrud Svindt fik fire børn, herunder Peder Ingvard, der overtog Brogården efter sin far. Gjertrud Marie Svindt døde i 1836. kun 26 år gammel. Godt et år senere giftede Peter Elisæus Dige sig med Gjertruds søster, Marie Elisabeth Svindt, som han også fik fire børn med. De er alle tre begravet i familiegravstedet.

En af Peter Elisæus og Marie Elisabeth Diges børn, Christiane Jensine Dige (f. 1843), blev gift med overretssagfører Enevold Borch Jacobsen, Skive. Deres efterkommere bruger stadig familiegravstedet.

Læs mere:

Niels Mortensen: XL Diges 200 år – med udsigt til meget mere. 2011.

De 5 Generationer Dige i Brogaarden. Peter Kronborg Dige 1775-1824.
Peter Elisæus Dige 1807-1859. Peter Ingvard Dige 1843-1899. Albert
Sophus Dige 1865-1931. Peter Helmuth Dige 1898-1958.

Købmand Peter Elisæus Dige var anden generation af familien Dige i Brogården. Gennem fem generationer drev familien købmandsforretning i næsten 150 år.

